

KULTURNÍ KALENDÁŘ

města

HRANIC

Březen 1962

Vydává Osvětová beseda v Hranicích — Cena 20 hal.

Kulturní kalendář na březen 1962

3. so Kurt Goetz: DŮM V MONTEVIDEU. Divadelní soubor ZK Sigma. Osvětová beseda 20 hodin.
4. ne MAŠKARNÍ MERENDA PRO DĚTI. Odpoledne ZK HCV.
Beskydské divadlo. Karel Stanislav: SAMOTA NADĚJOV. Sokolovna 20 hodin.
6. út Lidová akademie. Cyklus ČLOVĚK ČLOVĚKU SOUDRUHEM. ZK HCV.
8. čt MEZINÁRODNÍ DEN ŽEN. ZK Sigma a ZK HCV.
Okrskové kolo STM v ZK Sigma.
Festival Pobečví: Jaroslav Dietl: BARON KAPLAN. Hraje div. soubor Lobodice. Osvětová beseda.
9. pá Festival Pobečví: Egon Rannet: ZBLOUDILÝ SYN. Hraje div. soubor Kozlovice. Osvětová beseda.
10. so Festival Pobečví: Kurt Goetz: DŮM V MONTEVIDEU. Hraje div. soubor ZK Sigma Hranice. Osvětová beseda.
11. ne BAVÍTKO PRO DĚTI. ZK Sigma. 9,30 hodin. OSŁAVA MDŽ v Osvětové besedě v 15,00 hod. Účinkuje národopisný soubor JASENKA.
12. po Festival Pobečví: H. Freyer: ZTRACENÁ POZICE. Hraje divadelní soubor Pavlovice. Osvětová beseda.
13. út Festival Pobečví: J. Voskovec a J. Werich: ROBIN ZBOJNÍK. Hraje div. soubor ZK HCV a OB Hranice. Osvětová beseda.
14. st Festival Pobečví: Jan Otčenášek: ROMEO, JULIE A TMA. Hraje divad. soubor Předmostí. Osvětová beseda.

15. čt VI. ABONENTNÍ KONCERT. Dechový kvintet. Lidová škola umění 15,00 a 20,00 hod.
18. ne OKRSKOVÉ KOLO STM tanečních hudeb. ZK HCV.
20. út Lidová akademie: Cyklus: ČLOVĚK ČLOVĚKU SOUDRUHEM. ZK HCV.
25. ne BAVÍTKO PRO DĚTI. ZK Sigma. 9,30 hodin. OKRESNÍ KOLO STM tanečních hudeb. ZK HCV.
29. čt KULTURNÍ ČTVRTEK pracujících. ZK Sigma Hranice.

BEZ DATA :

Zdenka Klöšlová: KOREA ZBLÍZKA. Osvětová beseda.

Lidová akademie: Cyklus: MEZINÁRODNÍ POLITICKÉ VZTAHY. — TECHNICKÉ MINIMUM PRO DOMÁCNOST. Osvětová beseda.

Loutkové divadlo ZK Sigma uvede hru: NA VANDRU. Odborné učiliště Sigma.

Bližší na plakátech. Ověřte si datum, místo a dobu konání akcí, nedošlo-li ke změně.

PROGRAM HRANICKÝCH KIN

KINO SVĚT

1. TRÁPENÍ. ČSSR. Širokoúhlý. Mládež ano.
- 2.— 8. REPORTÁŽ PSANÁ NA OPRÁTCE. ČSSR. Mládež od 10 let.
- 9.—12. SESKOK ZA SVÍTÁNÍ. SSSR. Mládež ano.
- 13.—15. LĚTO S MONIKOU. Švédsko. Mládež ne.
- 16.—19. KŘIŽÁCI. Polsko. Širokoúhlý. Mládež od 10 let.
- 20.—22. KŘIŽÁCI II. Polsko. Širokoúhlý. Mládež od 10 let.

- 23.—29. FRANCOUZKA A LÁSKA. Francie. Mládež ne.
30.—31. KOTRMELEC. ČSSR. Mládež ano.

KINO OKO

1. 800 MIL PO AMAZONCE. Mexiko. Mládež ano.
2.— 5. DÁMA S PSÍČKEM. SSSR. Mládež ne.
6.— 8. SVĚTLA NAD MOČÁLEM. NDR. Mládež ano.
9.—12. MOST NA TU STRANU. ČSSR. Mládež ne.
13.—15. ŠŤASTLIVEC. Polsko. Mládež ano.
16.—19. NOC PLNÁ PŘEKVAPENÍ. Itálie. Mládež ne.
20.—22. LOVCI MOŘSKÝCH HUB. SSSR. Mládež ano.
23.—26. VŽDY MOŽNO ZACÍT. ČSSR. Mládež od 10 let.
27.—29. LEDNÍ REVUE. Rakousko. Mládež ne.
30.—31. HORALKA. Itálie. Mládež ne.

PŘEDSTAVENÍ PRO MLÁDEŽ

3. MLADÝ DETEKTIV. Korea. Česká verze.
10. MEDVĚDÍ CIRKUS. SSSR. Česká verze.
17. BYL JSEM DRUŽICÍ SLUNCE. SSSR. Česká verze.
24. PESTRÝ MIČ. Čína. Česká verze.
Kino ČAS každou neděli od 9 do 11,30 hodin nepřetržitě.

SLAVNÝ HRANICKÝ CESTOVATEL

Samostatnou, zajímavou kapitolu z dějin našeho města z 16. a počátku 17. století lze napsat o jednotě bratrské. Její příslušníci v té době tvořili značnou část obyvatelstva Hranic. Svědčí o tom i několik dosud zachovaných památek, vybudovaných vesměs tehdy na předměstích mimo okruh hradeb.

Již ve druhé polovině 16. století vyrostl u Veličky na nynějším Šromotově náměstí bratrský sbor. V jeho budově s vysokým renezančním štítem zůstal dosud kus pů-

vodního dřevěného kasetového stropu. Vedle tohoto sboru měli bratři od roku 1584 i svůj špitál jako útolek pro nemocné a přestárlé. Zanikl nedlouho po bitvě bělohorské.

Jako bratrská škola sloužil pravděpodobně domek se šindelovou střechou a s bohatou sgrafitovou výzdobou, stojící na počátku dnešní Hřbitovní ulice. Vedle ornamentů a portrétů, ilusionisticky vyznačených sloupů zde najdeme zřetelný letopočet 1583 a úryvky žalmů.

Jako ostatní bratrské objekty vznikla tedy i tato budova v době, kdy správcem hranického sboru byl Jiří Strejc. Přišel sem roku 1567 a Hranice se staly jeho působišťem po dobu 28 let. Jeho jméno však nezástalo známo jen v našem městě, ale vešlo trvale i do dějin české literatury. Jiří Strejc totiž vynikl básnickým překladem žalmů a podílel se i nemalou měrou na proslulém překladu bible, který v té době lahodnou češtinou vydávali bratři ve své známé tiskárně v Kralicích.

Po narození pátého syna roku 1592, jemuž dal jméno Daniel, Jiří Strejc již v Hranicích dlouho nepobyl. Za necelé tři roky prodal zde své pozemky a sklonek života strávil v Židlochovicích na Brněnsku. Odtud také jeho syn Daniel nastoupil ve stopách mnoha jiných mladých příslušníků jednoty bratrské cestu za vzděláním do daleké ciziny. V roce 1611 se jeho osudy poprvé sblíží s osudy stejně starého Jana Ámosa Komenského. Oba devatenáctiletí studenti se setkávají v německém městě Herbornu. A ještě téhož léta se Daniel, podepisující se též jménem Vetter, stal studentem tehdy proslulého gymnasia v Brémách. Zde se nad stránkami učebnic skláněl i jeho krajan Jan Salmon, který se do seznamu studentů zapsal latinským jménem Submontanus Moravus — Podhorský podle svého rodiště Podhoří v Moravské bráně.

A odtud se oba mladí studenti vydávají na dalekou, odvažnou cestu. 16. května 1613 zvedla v brémském přístavu kotvy obchodní loď. Mířila půlnočním směrem až na daleký ostrov Island. Na její palubě najdeme i oba naše mladé krajany — Daniela Vettera a Jana Salmona. Za své plavby prožili mnoho obav, když jejich loď byla pronásle-

dována námořními lupiči. Naštěstí však jejich chatrný koráb piráti propustili. Okusili však i nepříjemných pocitů mořské nemoci a byli svědky smrti jednoho z cestujících, jehož pozůstatky musely být ponechány na pospas vlnám.

Již po devíti dnech plavby se na obzoru vynořily z vln strmé skalnaté stěny tajuplného ostrova Islandu, avšak naši cestovatelé se seznámili ještě s nepřivětivým zmátáním na vzdutých vlnách za mořské bouře, která je po cestě zastihla a zdržela. A tak až po 23 dnech od doby, kdy vypluli z Brém, zamířila loď do úzkého zálivu a spustila kotvy. Za chvíli pak nohy dvou prvních českých cestovatelů se dotkly kamenité půdy vzdálené půlnoční země. Dodnes nevíme, co je tam vedlo, zda je tam pudila mladická touha poznat neznámou, dalekou zemi až téměř u polárního kruhu, či sem byli vysláni vyřídít nějaké nám neznámé poselství. Těžko dnes po staletích odpovědět na tuto záhadu, když oni sami nám odpověď nezanechali a ani nenaznačili.

Nedlouho po přistání se seznámili se synem rychtáře a v jeho doprovodu prošli na koních po horských skalnatých a zase bažinatých cestách značnou část ostrova. Navštívili také sněm, zvaný althing, nejstarší evropský parlament, který zasedal za značné účasti obyvatelstva na břehu jezera Thingvalavatn. Po čtyři dny byli hosty islandského biskupa Oddura Einarssona. V jeho domácnosti měli možnost ochutnat i kuchyně svých hostitelů.

Za svého několikátýdenního pobytu na ostrově viděli i sopky, ohnivé jícny, z nichž vystupovala neustále oblaka dýmu, lávová pole, gejzíry a teplé prameny a byli i svědky toho, jak obyvatelé využívali horké vody těchto zřidel k vaření a praní.

Na zpáteční cestě, kterou nastoupili na loď, plující do Hamburku, prožili opět prudkou bouři, mnohem silnější než při cestě na Island. Bouřlivý vítr zahnal jejich plavidlo kus cesty zpět, pod nárazy vln jeho stěny praskaly. Než vyvázli i z tohoto nebezpečí a v hamburském přístavu šťastně vystoupili opět na pevninu.

I další osudy našeho hranického rodáka jsou neméně pozoruhodné. Po návratu do vlasti prožil několik klidných let pravděpodobně v Náměstí nad Oslavou a v Kralicích, kde asi také poznal taje černého umění tiskařského. Touha po vzdělání ho však v roce 1618 opět vede do ciziny na universitu do Heidelbergu. Zde se dostává do blízkosti falckého dvora a stává se i učitelem češtiny nejstaršího syna neblaze proslulého zimního krále Fridricha Falckého.

Bylo to v době, kdy mladý Jan Ámos Komenský, který zahájil svou učitelskou dráhu za několikaletého pobytu v Přerově, změnil toto své působiště za severomoravské městečko Fulnek. Je velmi pravděpodobné, že v té době navštívil i hranický bratrský sbor. Na své známé mapě Moravy zachytil pak přesně naše město i jeho okolí. U malého pahorku u řeky Bečvy uvedl český název „Pro-past“ a malou vaničkou naznačil Teplice, v té době již známé lázně.

Tragická bitva bělohorská pak Daniela Vettera jako tolik jiných Čechů přinutila k trvalému pobytu v cizině. Dostává se do Nizozemí a od roku 1623 ho najdeme několikrát v seznamu posluchačů leydenské university. Ani zde nezapomíná na svůj původ. Ke svému jménu připojuje řecký a latinský přívlastek: Leucopolites - Moravus, což je zřejmě ohlas latinského názvu Alba Ecclesia a německého Weisskirchen a v češtině znamená tedy Hraničan - Moravan.

V roce 1632 se jeho cesta opět sblíží se cestou Jana Ámosa Komenského. Setkávají se v polském městě Lešně. Daniel Strejč-Vetter uplatňuje zde své znalosti tiskařského umění a stává se správcem tiskárny, z jejíhož lisu pak vyšly i některé Komenského spisy. A zde také, již čtyřicetiletý, vstupuje do manželství s půvabnou scho-vankou Komenského, Polkou Kristinou Poniatovskou, jež své dětství prožila v našich zemích. Bylo jí tehdy 22 let, Danielovi dala pět dětí, ale už po dvanáctiletém šťastném manželství podlehla souchotinám.

Dojmy z odvážné cesty na Island zůstaly stále živé a na žádost známých je Daniel Vetter v roce 1638, tedy až po 25 letech, sepsal a vydal knižně v jazyce českém a polském, o dva roky později také německém pod názvem „Islandia“. Obsahuje nejen vylíčení cesty, ale i popis ostrova a života jeho obyvatel.

Mír vestfálský roku 1648 zmařil všechny naděje na návrat do vlasti. Když v roce 1656 ustoupili Švédové, v jejichž pomoc Komenský vkládal tolik nadějí, i z Lešna, opustila ve zmatku obydlí i většina obyvatelů před blížícím se polským vojskem. Ve třech dnech lehlo kvetoucí město popelem. Komenský takřka s holýma rukama našel útulek u přátel v Amsterodamu, kdežto Daniel Vetter s jinými přáteli se uchýlil do slezského města Břehu. Odtud píše dopis plný zoufalství:

„Nic jsme z Lešna nevynesli mimo holý život v těle položivém a polonahém: kraje, do nichž jsme zaneseni, jsou stálým vysáváním vyčerpány, nemohou nám poskytnouti nic ... Co mám říci, že v tomto nejtuzším mraze nemáme ani pro den ani na noc nutného šatu, abychom se ohřáli! Mnohým se zdá hlad částečně snesitelnější než zima“.

Komenský pomohl, zorganizoval pro postižené sbírky. A později na jeho návrh dosáhl Daniel Vetter hodnosti konšerjora jednoty. Než to se nám již ztrácí z dohledu a po roce 1669 mizí v mlhavých dálkách historie.

Avšak jeho Islandia zůstala dílem, jež trvale lákalo pozornost čtenářů i odborníků. Vždyť v roce 1673 byla znovu vydána česky, v polovině minulého století byla pak přeložena do dánštiny. Severští badatelé ji hodnotili příznivě pro poměrně pravdivý obraz Islandu v 17. století. Česky Islandii přetiskl znovu Č. Zíbrt roku 1893, Boh. Horák roku 1931 a nejnověji zařadil z ní ukázky J. Kinský do nedávno vyšlého výboru: Čeští cestovatelé. Je pro nás jistě potěšitelné, že mezi jmény našich nejproslulejších cestovatelů najdeme i Daniela Vettera, rodáka z našeho města.

L. N.